

בס"ד. שיחת ש"פ תבוא, ח"י אלול, ה'תשי"ג.

בלתי מוגה

א. ידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר¹ — בשם חסידים הזקנים — בפירוש "ח"י אלול": ח"י אלול הוא היום שנותן (מכניס) חיות באלול. והנה, כללות העבודה דחודש אלול היא עבודת התשובה, וזוהי ההכנה לעשרת ימי תשובה עליהם נאמר² "דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב".

— ובאמת, הרי הענין ד"בהמצאו" ו"בהיותו קרוב" ישנו גם בחודש אלול, ועוד יותר מאשר בעשי"ת, כמובן מדברי אדמו"ר הזקן³ בביאור ענינו של חודש אלול "ע"פ משל למלך שקודם בואו לעיר יוצאין אנשי העיר לקראתו ומקבלין פניו בשדה, ואז רשאיין כל מי שרוצה לצאת להקביל פניו וכו'", משא"כ בהיותו בהיכל מלכותו כו', והיינו, שאף שבחודש אלול הרי זה כמו שהמלך נמצא בשדה, בהעלם כו', מ"מ, דוקא אז יכולים כולם לגשת אליו. —

וכיון שתשובה (כללות העבודה דחודש אלול) היא מצוה כללית דכללות התורה וכללות המצוות — נמצא, שח"י אלול נותן חיות בכללות התורה וכללות המצוות.

ב. ע"פ האמור שתשובה היא מצוה כללית, יש לבאר⁴ מה שהקשו על הרמב"ם שלא מנה מצות התשובה במנין המצוות [שהרי הרמב"ם⁵ מונה רק פרטי הענינים דוידוי וקרובן, שכאשר האדם שב בתשובה צריך להתוודות ולהביא קרבן, אבל אינו מונה מצות התשובה עצמה במנין המצוות] — דלכאורה אינו מובן: תשובה היא עיקר גדול, ולמה אינה נמנית במנין המצוות?
ויש להוסיף בזה:

בנוגע למצות האמנת אלקות, שעז"נ⁶ "אנכי הוי' אלקיך" — יש

(4) ראה בארוכה לקו"ש חל"ח ע' 18 ואילך. וש"נ.

(5) בסהמ"צ שלו מ"ע מג.

(6) יתרו כ, ב.

(1) שיחת ח"י אלול תש"ה בתחלתה (סה"ש תש"ה ע' 122).

(2) ישע"י נה, ו. וראה ר"ה יח, א. וש"נ.

(3) לקו"ת ראה לב, ב.

פלוגתא אם נמנית במנין המצוות, כפי שמביא הצמח-צדק בספר המצוות שלו מצות האמנת אלקות.⁷ וטעם הדעה שאינה נמנית במנין המצוות — "שאיך מנין תרי"ג מצוותיו אלא גזירותיו יתעלה שגזר עלינו לעשות או מנענו שלא לעשות, אבל האמונה במציאותו .. הוא העיקר והשורש שממנו נולדו המצוות לא ימנו בחשבונן"⁸, ובלשון המכילתא: "כשם שקבלתם מלכותי קבלו גזירותי", היינו, שקבלת המלכות הו"ע בפני עצמו מקבלת הגזירות (מצוות).

אמנם, דעת הרמב"ם⁹ היא שהאמנת האלקות היא במנין המצוות. ועפ"ז יפלא ביותר למה אינו מונה במנין המצוות מצות תשובה, שלהיותה לאחרי שיש כבר אמונה הקשורה עם קבלת מלכותו ית', בודאי יכולה להכלל בין הגזירות, ואם הרמב"ם מונה מצות האמונה במנין המצוות — בודאי הי' צריך למנות מצות התשובה במנין המצוות?

והמענה לזה — ע"פ הכלל שכותב הרמב"ם¹⁰ שבמנין המצוות נכללים רק ציוויים פרטיים, ולא "ציוויים הכוללים התורה כולה", וכיון שתשובה היא מצוה כללית, לכן לא מנאה הרמב"ם במנין המצוות (כי אם פרטי הענינים דיודי וקרבן).

ומזה מובן שכן הוא גם בנוגע למצות האמונה שמנאה הרמב"ם במנין המצוות — אף שגם אמונה היא מצוה כללית — שהכוונה בזה היא רק לפרטי הענינים שבמצות האמונה, "לידע שיש שם מצוי ראשון כו' וכל הנמצאים משמים וארץ ומה שביניהם לא נמצאו אלא מאמתת המצאו וכו'"¹², ולא לעצם ענין האמונה שהו"ע כללי שאין למנותו במנין המצוות.¹³

ופנימיות הענין בזה — שהענינים הכלליים שאינם נכללים במנין המצוות הם למעלה מפרטי המצוות שנכללים במנין המצוות,

— וע"ד המבואר¹⁴ בנוגע לענינים שהם "רשות" ולא מצוה, שאין הכוונה שבענינים אלו יכול האדם להתנהג כרצונו, אלא הכוונה היא שענינים אלו הם למעלה מענין המצוות —

(7) דרמ"צ מד, ב.

(8) רמב"ן בדעת בה"ג — הובא בדרמ"צ

(12) רמב"ם ריש הל' יסוה"ת.

(13) ראה אברבנאל בס' ראש אמנה פ"ז — הובא בדרמ"צ שם.

(14) ראה בהנסמן בלקו"ש חכ"ב ע' 33, בהערות 2-40.

(9) יתרו כ, ג.

(10) בסהמ"צ שלו מ"ע א'.

(11) בסהמ"צ שלו שרש ד'.

והיינו, שהמצוות הם רצונו ית', ואילו הענינים הכלליים קשורים עם בעל הרצון שלמעלה מרצונות פרטיים, ולכן אי אפשר להגביל אותם לכללם במנין המצוות הקשורים עם רצונות פרטיים.

ג. ונחזור לענינו — שכיון שתשובה היא מצוה כללית, נמצא, שח"י אלול — שנותן חיות באלול שענינו עבודת התשובה — נותן חיות בכללות התורה וכללות המצוות.

ויש לבאר הדיוק בפתגם זה — שאין אומרים שח"י אלול נותן חיות בכללות התומ"צ (באופן ישיר), אלא ח"י אלול נותן חיות באלול, ועי"ז (כיון שאלול ענינו תשובה שהיא מצוה כללית) נותן חיות בכללות התומ"צ — שמזה מובן גודל מעלת החיות שנמשך בתומ"צ, שזוהי מדריגת החיות הקשורה ובאה ע"י התשובה, שהיא מצוה כללית, הקשורה עם בעל הרצון¹⁵, שלמעלה מפרטי הרצונות שבמצוות פרטיים. ומזה מובן בנוגע למעלת החיות שנמשכת בתומ"צ ע"י תורת החסידות — שהתחלת התגלותה בח"י אלול, יום הולדת הבעש"ט, מייסד תורת החסידות הכללית, ואדמו"ר הזקן, מייסד תורת חסידות חב"ד — שאין זו המדריגה של חיות פרטי, ואפילו לא המדריגה של חיות כללי, אלא המדריגה דחי בעצם, חי ולא בחיים (כפי שכ"ק מו"ח אדמו"ר מבאר פרטי המדריגות בזה¹⁶), אשר, האמת היא שהענין ד"חי בעצם" שייך רק למעלה, ורק מפני ש"בנים אתם לה' אלקיכם"¹⁷ הרי זה שייך גם בנשמה.

ד. אך יש צורך להבהיר ולהבטיח ("באָוּאַרענען") דבר אחד:

ובהקדם מה שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁸, שהיו אומרים אודות מדינת איטליא (שהיתה נחשבת למדינה בטלנית), שהאמת היא שהיא מדינה ככל המדינות, יש בה רכבות, ישנו הקטר ("פּאַראַוואָז", "לאַקאַמאַטיוו"), וישנם הקרונות, ישנו הקיטור והאדים, וישנה הצפירה ("עס פייפט") וכל הענינים; חסר רק דבר אחד: שכחו לחבר את הקטר אל הקרונות...

ובנוגע לענינו:

צריך להפנות את הדברים כלפי עצמו ("צוטראַגן דעם ענין צו

17) פ' ראה יד, א. וראה תניא רפ"ב.

18) ראה גם תו"מ ח"ו ע' 146. וש"נ.

15) ראה תו"מ סה"מ חשון ע' רסה,

ובהנסמן שם בהערה 40.

16) סה"מ ה'ש"ת ע' 31 ואילך.

זיך"). כל אחד צריך לידע שהדברים מכוונים אליו; לא מתכוונים למישהו אחר, אלא אכן מתכוונים אליו ("מ'מיינט טאקע אים").

אין זה רק פתגם שהרבי אמרו פעם בהתוועדות, וחסידים נהנו מפתגם זה, אלא הכוונה היא בנוגע לפועל.

לא נוגע כל כך ידיעת הדברים, ולא נוגע לידע באיזו שנה אמר הרבי הפתגם שח"י אלול נותן חיות באלול, ובאיזה ליקוט נדפסו הדברים;

מהיכא תיתי, אם יודעים — מה טוב, שאז יעינו בפנים, כך, שתהי' גם המעלה דאותיות מאירות ואותיות מסבירות¹⁹, ועי"ז תהי' העבודה בפועל בנקל יותר, אבל העיקר הוא — העבודה בפועל,

וכפי שמבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר בהמאמר שיצא לאור זה עתה²⁰ בענין ההפרש שבין תורה למצוות, ש"תורה .. עיקרה הבנה .. משא"כ מצוות .. אין עיקר ענינם לדעת טעמי המצות, כי אם לקיים את המצוה כתיקונה בכל פרטי עניני' כמו שהיא ע"פ התורה".

ה. ובעמדנו ביום ח"י אלול, יום הולדת הבעש"ט, מייסד תורת החסידות הכללית, ואדמו"ר הזקן, מייסד תורת חסידות חב"ד, אשר, ביום הולדתם מזלם גובר²¹ — נקל ביותר להפנות את הדברים בנוגע לעצמו, ולהביא זאת בעבודה בפועל,

ועוד זאת — שהעבודה תהי' — כפי שיטתם של מייסדי תורת החסידות — בהדגשת ענין השמחה²², כמ"ש²³ "עבדו את ה' בשמחה", וכשתהי' העבודה בשמחה — אזי במילא תהי' בהתרחבות.

* * *

ו. בהתחלת פרשת השבוע נאמר²⁴ "והי' כי תבוא אל הארץ גו' וירשתה וישבת בה ולקחת מראשית כל פרי האדמה וגו'", "מגיד שלא נתחייבו בביכורים עד שכבשו את הארץ וחלקוה"²⁵. והיינו, שציווי זה נאמר אמנם בהיותם במדבר, אבל קיומו הוא רק לאחר הכניסה לארץ.

19) ראה של"ה קצא, ב. מגדל עוז הל' אישות פ"ד ה"ט. דאשתקד בתחילתה (ת"מ ח"ו ע' 158 ואילך).

20) ד"ה זכרנו לחיים ג' ימים לפני ר"ה תש"ב — י"ל בקונטרס ח"י אלול שנה זו

23) תהלים ק, ב. (נדפס לאח"ז בסה"מ תש"א ע' 151 ואילך).

24) כו, א"ב.

25) פירוש ע"ה"פ. 21) ראה ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ח ובקה"ע

ובאמת, כן הוא גם בכל המצוות, ולא רק במצוות התלויות בארץ, אלא גם במצוות שאין תלויות בארץ — שעיקר קיומם הוא בהכניסה לארץ דוקא, כמ"ש²⁶ "וזאת המצוה . . אשר צוה ה"א ללמד אתכם לעשות בארץ".

כלומר: התורה עצמה ניתנה אמנם במדבר, ודוקא במדבר, להורות שהתורה היא הפקר לכלל²⁷, והיינו, שאין זה כמו דבר שהוא בבעלותו של פלוני והרוצה להשתמש בו צריך לבקש רשות מבעליו, אלא התורה שייכת לכל בני ישראל, ובכחו של כאו"א לקיים התומ"צ; אבל עיקר קיומה הוא בהכניסה לארץ דוקא.

ורא"י לדבר — ממצות מילה וקרבת פסח:

בנוגע למצות מילה — הרי בהיותם במדבר לא מלו בני ישראל את בניהם, כמ"ש²⁸ "כל העם הילודים במדבר בדרך בצאתם ממצרים לא מלו" (מלבד שבט לוי שמלו את בניהם גם בהיותם במדבר²⁹). ואף שהטעם שלא מלו הוא "משום דלא נשיב להו רוח צפונית . . דלא נבדור ענני הכבוד"³⁰, והיינו, שהי' סכנה למול במדבר — מ"מ, הא גופא שלא היו יכולים למול, מהוה הוכחה שאז לא היתה המצוה בתקפה כל כך.

ועד"ז בנוגע למצוות קרבן פסח — שמלבד הפסח שהקריבו בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים, שאז נתחדש הציווי דפסח שני, לא הקריבו קרבן פסח במשך כל השנים שהיו במדבר³¹. והיינו, שאע"פ שקרבן פסח הוא קרבן יחיד [אלא לפי שמקריבים אותו כל ישראל, "אתי בכנופיא"³², נקרא קרבן ציבור, אף שעיקרו קרבן יחיד³³], ויכולים להקריבו אפילו במבמה³⁴, ועאכו"כ בהיותם במדבר שהי' המשכן עמהם היו יכולים להקריבו במשכן, מ"מ, לא הקריבו קרבן פסח עד שנכנסו לארץ.

והרי במצוות אלו, מילה ופסח, יש חומר לגבי כל שאר מצוות עשה — שרק בהם יש חיוב כרת³⁵, אשר, ענין הכרת הוא "שנכרת ונפסח

(30) יבמות עב, רע"א.
 (31) ספרי הנ"ל — הובא בפרש"י בהעלותך ט, א. תוס' יבמות שם.
 (32) יומא נא, א. פרש"י פסחים סו, סע"ב.
 (33) ראה לקו"ש ח"י"ח ע' 104 ואילך. וש"נ.
 (34) ראה הנסמן באנציק' תלמודית ערך במה (ע' שמא ואילך).
 (35) משנה כריתות בתחילתה.

(26) ואתחנן ו, א. וראה רמב"ן שם לעיל ה, כח, ד, ה. בהקדמתו לספר דברים. אחרי ית, כה.
 (27) ראה יל"ש יתרו רמז ערה.
 (28) יהושע ה, ה.
 (29) ספרי זוטא — הובא ביל"ש ברכה רמז תתקנה. ספרי בהעלותך ט, ה. פרש"י ברכה לג, ט. רמב"ם הל' איסורי ביאה פי"ג ה"ב.

חבל ההמשכה משם הוי' . . כמ"ש בפ' אמור³⁶ ונכרתה הנפש ההיא מלפני אני ה', מלפני דייקא" (כפי שמבאר אדמו"ר הזקן³⁷), והיינו, שמצוות אלו הם ענינים כלליים (ולא כשאר המצוות שהם ענינים פרטיים) שמקשרים את בני ישראל עם עצמותו ית', ואעפ"כ, גם מצוות אלו לא קיימום בני" עד שנכנסו לארץ.

ז. והנה, כשם שבמדבר, קודם הכניסה לארץ, לא הי' עיקר הענין דקיום המצוות — כן הוא גם בנוגע לזמן הגלות (שגלו מארץ ישראל) — כידוע³⁸ שקיום המצוות בזמן הגלות אינו עיקר הענין דקיום המצוות, כי אם בבחינת "ציונים", כמ"ש³⁹ "הציבי לך ציונים", "שלא יהיו חדשים עליכם לעתיד לבוא", ואילו עיקר הענין דקיום המצוות בשלימות יהי' לעתיד לבוא, כמבואר בדרושי חסידות⁴⁰ בפירוש מ"ש "ושם נעשה לפניך . . כמצות רצונך".

אמנם, אע"פ שהמצוות שבזמן הגלות אינם אלא בבחינת "ציונים", מ"מ יש בהם מעלה מיוחדת — שדוקא על ידם נעשית ההכנה להשלימות דקיום המצוות לעתיד לבוא.

וע"ד שמצינו בנוגע לעבודת האבות ביחס למתן-תורה — שאע"פ שהעיקר הוא קיום המצוות שלאחרי מ"ת, וכמ"ש הרמב"ם⁴¹ בנוגע למצות מילה, ש"אין אנו מלין מפני שאברהם אבינו ע"ה מל עצמו ואנשי ביתו אלא מפני שהקב"ה צוה אותנו ע"י משה רבינו" במתן תורה [וכמו כן בנוגע להמצוות שנצטוו במרה, שאנו מקיימים אותם בגלל הציוריי במ"ת⁴²], מ"מ, דוקא ע"י מעשה האבות נעשתה ההכנה למ"ת.

וכמו כן לאחרי מ"ת גופא — שאף שעיקר הענין דקיום המצוות הי' בהכניסה לארץ, מ"מ, ההכנה לזה היתה במדבר דוקא.

ועד"ז בנוגע להמצוות שבזמן הגלות, שעם היותם ציונים בלבד, מ"מ, גדלה מעלתם לפי שדוקא על ידם נעשית ההכנה לקיום המצוות לעתיד לבוא שיהיו באופן נעלה יותר גם מקיום המצוות בארץ ישראל בזמן הבית, כמובן מזה שבית-המקדש דלעתיד יהי' נעלה יותר, כמ"ש⁴³

תרל"ז פ"ז ואילך (סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תכ ואילך). ועוד.

(36) כב, ג.

(37) תניא אגה"ת פ"ה.

(41) פיהמ"ש חולין ספ"ז.

(38) ראה רמב"ן אחרי הנ"ל — ע"פ ספרי

(42) ראה לקו"ש ח"ח ע' 49 הערה 6, שכן

ופרש"י עקב יא, יח.

מוכרח בכוננת הרמב"ם שם.

(39) ירמ' לא, כ.

(43) חגי ב, ט.

(40) ראה תו"ח ר"פ ויחי. המשך וככה

"גדול יהי כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון", שבנינו הי' בידי אדם, ולכן שלטו בו ידי זרים, משא"כ הבנין דלעתיד שיהי' בנינא דקוב"ה⁴⁴.

ומזה מובן גודל מעלת קיום התומ"צ בזמן הגלות — שאין זה ענין של יגיעה ("א מאטערניש") ועונש ח"ו, אלא הכנה להשלימות דקיום המצוות לעתיד לבוא.

וכל זה — מלבד גודל שכר העבודה עצמה, במכ"ש וק"ו משכרו של נבוכדנאצר, שבשביל שהלך ג' פסיעות לכבודו של הקב"ה פסקו מלוכה לו ולבנו ולבן בנו⁴⁵, ועאכו"כ בנוגע לשכרו של כאו"א מישראל⁴⁶.

* * *

ח. כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר פעם בהתוועדות של שמח"ת⁴⁷ אודות מה שאירע בח"י אלול שנת תרנ"ב — שחל ביום הש"ק, כבקייעות שנה זו — שאביו כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע עסק אז בענין מסויים, ואמר, שכיון שהקב"ה לא נשאר בעל-חוב, הנה בגלל ההתעסקות בענין הנ"ל, שילם לו אביו, אדמו"ר מהר"ש, בשבת ח"י אלול, באמרו אליו: בוא נלך לשמוע תורה מהבעש"ט [מאורע זה אירע תשע שנים לאחר הסתלקות אדמו"ר מהר"ש בשנת תרמ"ג, וריבוי שנים לאחר הסתלקות הבעש"ט], ולקחו עמו להיכל הבעש"ט, ושמע מהבעש"ט באותו ש"ק שבעה תורות.

כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר בפרטיות אודות זמני אמירת שבעת התורות, מי היו המסובים בעת אמירת שבעת התורות, וכללות ציור הדברים ("ווי ס'האָט אויסגעקוקט"), וגם חזר על שבעת התורות — לא לשונם, אלא תוכנם.

ט. תורת הבעש"ט הראשונה — היתה אחר קבלת שבת — ע"פ⁴⁸ והי' כי תבוא אל הארץ גו', ופי' ארץ ל' מרוצה, כי בתיבת ארץ יש ב' פי', כדאיתא במדרש⁴⁸ למה נק' שמה ארץ שרצתה לעשות רצון קונה, וארץ ל' מרוצה⁴⁹,

44) ראה זהר ח"א כח, א. ח"ג רכא, א. 170 ואילך).

45) סנהדרין צו, א. 48) ב"ר פ"ה, ח.

46) ראה תו"א מקץ לא, ג. 49) ראה תו"א בראשית ד"ה כי כאשר (א),

סע"ג ואילך). סה"מ תקס"ה ח"ב ע' תשיב.

47) שיחת ליל שמע"צ תרצ"ז (סה"ש אוה"ת בראשית ח"ג תפא, ב ואילך. ח"ו

תרמ"ג, א ואילך. וראה גם סה"מ עטר"ת ע' תתקנ. ועוד.

48) וראה גם כתר שם טוב בהוספות סתי"ט ואילך. וש"נ. וראה גם שיחת ח"י אלול דאשתקד ס"כ ואילך (תו"מ ח"ו ס"ע

והי' כי תבוא אל הארץ — אַז דו וועסט צוקומען צו דעם רצון ומרוצה — אשר ה"א נותן לך נחלה וירשתה — וואָס דאָס איז אַ מתנה מלמעלה בירושה⁵⁰ בכל אחד מישראל, דאַרף זיין די עבודה אין דעם — וישבת בה — דאָס זאָל זיין בהתיישבות — ולקחת גו' ושמת בטנא — מלביש זיין די אורות אין כלים — והלכת אל המקום — הוא ענין השגחה פרטית — אשר יבחר ה' אלקיך — אַז אַ איד גייט אין אַן אָרט, איז דאָס ניט וואָס ער גייט נאָר מי פירט עם, די השגחה העליונה. איז אַז ער קומט אין אַן אָרט איז די כוונה — לשכן שמו שם — לפרסם אלקות בעולם.

התורה השני' היתה אחר תפלת ערבית. אמר עוד הפעם התורה הקודמת והוסיף: והי' כי תבוא — בכדי אויף צוקומען צו דעם רצון וואָס איז במתנה באַ יעדערן, הוא ע"י — לשכן שמו שם — מוסר נפש זיין זיך לפרסם אלקותו בעולם.

י. כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר אז, ששאר התורות אמר הבעש"ט במעמד יחידי סגולה ונשיאי ישראל, אבל שתי התורות הראשונות נאמרו "בהקהל", ופירש הכוונה — במעמד תלמידי הבעש"ט ותלמידי תלמידיהם.

והנה, בפירוש "תלמידי הבעש"ט ותלמידי תלמידיהם" נכללים כל אלה שלומדים תורת הבעש"ט עד סוף כל הדורות, והיינו, שכל אלו שלמדו תורתו, לומדים תורתו וילמדו תורתו מכאן ולהבא — שמעו שתי התורות הנ"ל.

כשם שבמתן-תורה במעמד הר סיני היו נוכחים כל בני", "את אשר ישנו פה גו' ואת אשר איננו פה"⁵¹, כל נשמות בני" עד סוף כל הדורות (כדאיתא בפרדר"א⁵²), כך גם במעמד אמירת התורות ע"י הבעש"ט בח"י אלול היו נוכחים הנשמות של כל תלמידי הבעש"ט ותלמידי תלמידיהם, כל הלומדים תורת החסידות, וכל אלה שילמדו תורת החסידות עד סוף כל הדורות, "את אשר ישנו פה גו' ואת אשר איננו פה", שכולם היו נוכחים במעמד אמירת שתי תורות הנ"ל.

יא. אמנם, אף שכל החסידים עד סוף כל הדורות שמעו תורות

(51) נצבים כט, יד.

(52) פרק מא.

(50) ראה ב"ב (קכט, ב. קלג, א) בענין

מתנה במי שראוי ליורשו. ונת' באוה"ת

בראשית ח"א טז, ב ואילך.

אלו, מ"מ, כיון שישנם ענינים המעלימים ומסתירים כו', לכן לא זוכרים המעמד דשמיעת התורות מהבעש"ט. וע"ד מארז"ל⁵³ "הולד כו' במעי אמו כו' מלמדין אותו כל התורה כולה כו' כיון שבא לאויר העולם בא מלאך וסטר על פיו ומשכחו כו'".

והעצה לזה — עבודת התשובה שבחודש אלול, כי, עבודת התשובה ענינה השבת הנפש לשרשה ומקורה⁵⁴, שע"ז מתבטלים הענינים המעלימים ומסתירים על האמת,

— וע"ד פס"ד הרמב"ם⁵⁵ בענין "כופין אותו עד שיאמר רוצה אני", שרצונו האמיתי של כאו"א מישראל הוא "להיות מישראל .. לעשות כל המצוות ולהתרחק מן העבירות ויצרו הוא שתקפו וכיון שהוכה עד שתשש יצרו ואמר רוצה אני .. (ה"ז) לרצונו", כיון שמתגלה רצונו האמיתי —

ואז יכולים "לשמוע" מחדש התורות שאמר (ואומר) מורנו הבעש"ט.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ניגון הבעש"ט (ג' תנועות, דהבעש"ט המגיד ואדמו"ר הזקן), ואח"כ המשיך:]

יב. ויש לבאר תוכן התורה ד"והלכת אל המקום גו' לשכן שמו שם", ע"י ענין המסירת נפש:

כשם שבנוגע לכללות הענין דירידת הנשמה בגוף נאמר "על כרחך אתה חי"⁵⁶, כיון שהנשמה אינה רוצה לירד למטה להתלבש בגוף, כדי שלא תצטרך להיות במעמד ומצב ד"המתאבק עם מנוול כו"⁵⁷ [ובפרט ע"פ מה שמבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר⁵⁸ שקודם הירידה וההתלבשות בגוף מוליכים את הנשמה דרך פתחי גן עדן וגיהנם, כדי שתדע במה המדובר כו', שמצד זה בודאי אין רצונה של הנשמה לירד ולהתלבש בגוף], וירידתה למטה להתלבש בגוף אינה אלא מצד גזירתו ית' — כך גם לאחריו ובזמן ירידתה בגוף, יש מקומות שאין הנשמה רוצה לילך לשם.

לשם מה — טוען הוא — צריך אני לילך למקום ההוא, בה בשעה שלא תהי' תועלת מזה לא לי ולא לעולם, וגם לא להקב"ה ופמליא של

(56) אבות ספ"ד.

(57) תניא ספכ"ח.

(58) לקר"ד ח"א קעג, סע"א ואילך.

(53) נדה ל, ב.

(54) ראה לקו"ת ר"פ האזינו. ובכ"מ.

(55) הלי' גירושין ספ"ב.

מעלה. — בשלמא על תועלת גשמית מוכן הנני לוותר, אבל אין בזה תועלת לא בגשמיות ולא ברוחניות, לא בשבילי ולא בשביל העולם, וא"כ מוטב לי להיות "במקום תורה" — כדברי ר' יוסי בן קיסמא: "אם אתה נותן לי כל כסף וזהב ואבנים טובות ומרגליות שבעולם איני דר אלא במקום תורה"⁵⁹.

ועל זה אומר הבעש"ט: "והלכת", שצריך לילך במסירת נפש. והיינו, שגם כאשר אינך מבין את הדבר בשכל,

— כ"ק מו"ח אדמו"ר אמר בהתוועדות הנ"ל שבאותיות דתורת החסידות הרי זה נקרא "חב"ד" —
— אעפ"כ, צריך אתה ללכת, וטעם הדבר — "אשר יבחר ה' אלקיך" — שכן הוא רצונו של הקב"ה.

יג. ויש להוסיף בביאור הצורך וההכרח בענין המס"נ:

תורת הבעש"ט הנ"ל נאמרה בגן עדן, לנשמות בלא גופים, ונשמות גבוהות, כולל ובמיוחד נשיאי החסידות [אדמו"ר מהר"ש ואדמו"ר נ"ע, ומסתמא הי' גם אדמו"ר הזקן נוכח במעמד זה], ששמעו התורה מהבעש"ט עצמו, בהיותו במעמד ומצב שלאחרי ההסתלקות, שאז ניתוסף אצלו העילוי ד"אל עפר תשוב"⁶⁰ [כידוע⁶¹ מאמר הבעש"ט שהי' יכול לעלות בסערה השמימה כאלהו הנביא⁶², אלא שרצה להגיע לעילוי יותר גדול שנעשה ע"י "אל עפר תשוב"], ונעשה במעמד ומצב ש"אשתכח כולוהו עלמין יתיר מבחיוהי"⁶³.

ולכאורה, כאשר הבעש"ט, בהיותו בתכלית העילוי, אומר תורה לנשמות בג"ע, שצריך להיות "והלכת אל המקום" — הרי זה צריך להיות הרצון והתשוקה שלהם. וא"כ, למה הוצרך הבעש"ט לדרוש מהם ענין של מסירת נפש?

אך הענין הוא — שכאשר מדובר אודות ענין שקשור עם ירידה, ולא ענין של "גילויים", יש צורך במס"נ.

והגע עצמך:

אם נשמות בגן עדן ששומעים מהבעש"ט עצמו שצריך להיות

(62) מ"ב ב, א.

(63) זח"ג עא, ב. הובא ונת' בתניא אגה"ק

ביאור לסד"ך.

(59) אבות פ"ו מ"ט.

(60) בראשית ג, יט.

(61) סה"ש תורת שלום ע' 46. לקו"ד ח"א

צו, ב.

"והלכת אל המקום", אין הדבר נקלט בשכלם, וזקוקים למס"נ — כיצד יובן הדבר לנשמה שירדה למטה ונתלבשה בגוף חומרי, שמצד זה נמצאת היא במעמד ומצב שצריכה תיקון⁶⁴, ומהו הפלא שכאשר הנשמה היא למטה בהתלבשות בגוף, אינה מבינה את התועלת שבענין ד"והלכת אל המקום".

ועד"ז בנוגע להענין ד"לשכן שמו שם" — שזוהי הכוונה ד"והלכת אל המקום" — שאין לו ידיעה כלל מהו ענין שמו ית',

— דכשם שבנוגע לענין הדעת מבאר הרמב"ם ש"הוא ודעתו אחד"⁶⁵, ולכן, "כשם שאין כח באדם להשיג למצוא אמתת הבורא . . . כך אין כח באדם להשיג ולמצוא דעתו של בורא"⁶⁶, כן הוא גם בנוגע לשמו ית', שכשם שאין אנו יודעים עצמותו ית', כך אין אנו יודעים שמו ית', כיון ש"הוא ושמו אחד" —

וא"כ, מהו הפלא שאינו מבין כיצד ביכלתו "לשכן שמו שם".

יד. ועל זה אומר הבעש"ט שיש לקיים את הציווי "והלכת אל המקום" מתוך מסירת נפש, היינו, שלא להתחשב עם השכל, אלא לילך במס"נ.

וכיון שכח המסירת נפש ישנו אצל כאו"א מישראל בכל הדורות, ובפרט בזמן הגלות ובעקבתא דמשיחא, שאז מתגלה יותר כח המסירת נפש, וכמשל הידוע⁶⁷ שנקל להכניס את הרגל למים חמים יותר מאשר את הראש, כיון שרגל הו"ע המס"נ,

— אין הכוונה שכח המס"נ ישנו רק ברגל ולא בכל הגוף, בודאי ישנו כח המס"נ בכל הגוף, אלא שברגל הרי זה מאיר בגילוי יותר —

הרי בכחו וביכלתו של כאו"א לנצל את כח המסירת נפש כדי לקיים את ההוראה "והלכת (הליכה ברגל) אל המקום אשר יבחר ה' גו'", לילך במס"נ אל המקום אליו נשלח ע"י ההשגחה העליונה, כדי "לשכן שמו שם".

65) ה'ל' יסודי התורה פ"ב ה"י. ה'ל' תשובה ספ"ה.

66) ה'ל' תשובה שם.

67) ראה סה"מ תרמ"ח ע' קפז ואילך. הנסמן בתו"מ סה"מ אדר ס"ע עז.

64) דמ"ש שהנשמה עצמה אינה צריכה תיקון כלל (תניא פל"ז (מח, ב) — מע"ח שער כ"ו פ"א) — הרי זה בנוגע לנשמה מצד עצמה, משא"כ לאחר ירידתה למטה, שלאח"ז שולחים אותה למטה עוד פעם בשביל ענין של תיקון כו' (וראה גם לעיל ע' 71).

טו. וכאשר הולכים מתוך מסירת נפש "אל המקום אשר יבחר ה' אלקיך" — אזי פועלים "לשכן שמו שם":

גם כאשר נמצא יהודי אחד בכל העיר, או יהודי אחד בכל המדינה — הרי הוא משכן שמו ית' שם, כמובן ממאמר חז"ל⁶⁸ "ומניין אפילו אחד (שיושב ועוסק בתורה שכינה עמו) שנאמר⁶⁹ בכל המקום אשר אזכיר את שמי".

ומזה מובן גם גודל העילוי ד"לשכן שמו שם" — "כמה שכתוב בכל המקום אשר אזכיר את שמי"⁷⁰:

"המקום אשר אזכיר את שמי" — קאי על שם המפורש שניתן רשות להזכירו רק בבית המקדש⁷¹, שכן, בדרך כלל שמו של הקב"ה הוא באופן ש"לא כשאני נכתב אני נקרא, נכתב אני ביו"ד ה"א, ונקרא אני באל"ף דל"ת", ורק לעולם הבא יהי' "כולו כאחד"⁷², וכמו כן בביהמ"ק, ששם ניתן רשות להזכיר שם המפורש (והיינו, ששמו ית' נמצא אמנם בכל העולם, אבל התגלותו היא בביהמ"ק דוקא).

וזוהי גם השייכות דתורת הבעש"ט הנ"ל לענין הביכורים (שאודותם מדובר בפסוק הנ"ל) — שהרי מצות ביכורים היא בביהמ"ק דוקא⁷³ (לא בנוב וגבעון, אלא בשילה ובבית עולמים⁷⁴), ומזה מובן גם בנוגע למ"ש בענין זה "לשכן שמו שם", שקאי על השם שהיו מזכירים בביהמ"ק.

ועז"נ "לשכן שמו שם" — ששמו ית' שהיו מזכירים בביהמ"ק, הרי הוא משכן גם שם (בהמקום שהלך אליו במס"ג), וסוף-סוף בא הדבר בגילוי, שגם הוא רואה בעיני בשר איך שנשלמת הכוונה ד"לשכן שמו שם".

ועוד זאת, שהענין ד"לשכן שמו שם" נמשך ופועל גם בענינים גשמיים, וכמו בביכורים שהם "מראשית כל פרי האדמה"⁷⁴, פירות מובחרים שבאים מהשדות והכרמים המובחרים⁷⁵, והיינו, שהמשכת שמו ית' באה בגילוי באופן שרואים את כל הטוב גם בעיני בשר.

וכל זה נעשה ע"י המס"ג ד"והלכת אל המקום אשר יבחר ה'",

(73) ראה ביכורים פ"ב מ"ג. שקלים פ"ח

מ"ח.

(74) ראה רמב"ן עה"פ. הנסמן באנציק'

תלמודית ערך ביכורים ע' ש.

(75) ראה ביכורים פ"א מ"ג.

(68) אבות פ"ג מ"ו.

(69) יתרו כ, כא.

(70) אר"ת להה"מ עה"פ (נו, רע"ג).

(71) פרש"י עה"פ.

(72) פסחים נ, א. וש"נ.

שעי"ז נעשה "הוי' אלקיך", היינו, ש"הוי'" שלמעלה מהשתלשלות, נעשה "אלקיך", כחך וחיותך⁷⁶, בפועל ובגילוי.

* * *

טז. איתא ב"כוונת המקוה מהבעש"ט ז"ל" (שנדפס בסידור⁷⁷) ש"הגוף הוא כלי חרס ואין לו טהרה במקוה, כי כלי חרס שבירתן זהו טהרתן .. שקודם כניסתו למקוה צריך לשבור לבו בקרבו כו".
וצריך ביאור בענין "שבירתן זהו טהרתן" — דלכאורה, ע"י השבירה מתבטלים ממציאותם, ומהו הפירוש ש"זהו טהרתן"?

יז. ויובן על-פי המבואר בד"ה להבין שרש ענין הקלות שבתוכחה⁷⁸, ש"הקלות האלה קאי הכל על בחי' הרע שבנוגה וג' קליפות הטמאות לגמרי .. שפעלו רק רע לישראל", תמורת זה שהי' להם "להתבטל ולהתכלל בקדושה מצד בחי' הטוב שבהם", ולכן "בהכרח הוא להיות להם אבדון וכליון לגמרי".

ומקדים לבאר מ"ש בתיקוני זהר⁷⁹ בפירוש תיבת "בראשית" (שהרי כללות הענין דתיקוני זהר הוא "שבעין אנפין לאורייתא .. במלת בראשית"⁸⁰) — "בראשית יר"א בש"ת, ווי לי' לסמאל כד קב"ה ייתי למפרק לשכינתא ולישראל בנהא, ותבע מני' ומע' אומין וממנן דילהון כל עאקו דעאקו לישראל בגלותא, בגין דקדם דגלו ישראל, גלי לי' [קב"ה] דהוו עתידין ישראל למהוי תחות שעבודייהו, ואחזי לי' ולשבעין ממנן דתחות ידי' אגרא דלהון אי הוו אוקריין לישראל בגלותא .. ואיהו וממנן דילי' לא עבדין להון יקרא, אלא עבדין בהון ובשכינתא קלנא .. ובגין דא קלא נפיק לגבי' כל יומא מן שמיא ואמר יר"א בש"ת יהא לך כסופא מן שכינתא כו".

כלומר: כוונת התהוות החיצונים [שהרי גם הם מתהווים ומקבלים חיות מקדושה, והיינו, שיש בהם חיות אלקין] — היא בשביל שיהיו משמשים לקדושה, וכפי שיהי' לעתיד לבוא, כמבואר בפרטיות בהפטרה דיום הש"ק זה⁸¹, ואילו היו עושים כן, היו מקבלים שכר כו', אבל כיון שלא עשו כן, אלא אדרבה כו', לכן, בעת המשפט דלעתיד יהי' אצלם ענין הבושה כו' (ע"ד מ"ש⁸² "וחפרה הלבנה ובושה החמה").

76) ראה לקו"ת בלק עג, ג. פינחס פ, א. ובכ"מ.
77) עם דא"ח — שטו, א.
78) אה"ת פרשתנו ע' תתרצב ואילך.
79) תיקון ז' (כד, א).
80) הקדמת תקו"ז בתחלתה.
81) ישעי' קאפיטל ס'.
82) ישעי' כד, כג.

וזהו תוכן ענין הקללות — שיהי' איבוד וכליון בחי' הרע, ע"י התגברות הקדושה.

וזהו גם מ"ש⁸³ "הגר אשר בקרבך יעלה עליך מעלה מעלה ואתה תרד מטה מטה" — "הגר אשר בקרבך היא השכינה .. אשר בלב כאו"א מישראל אשר היא בבחי' גלות בתוך הגוף, ונקראת בשם גר שהיא בארץ לא לו שהוא ניצוץ אלקות המחי' את נפשו .. יעלה עליך מעלה מעלה, שיהא בבחי' עילוי רב ועצום .. שאז, ואתה, דהיינו מה שהוא אתה שהוא בחי' הגוף וחיצונים, תרד מטה מטה. וכן כל ענין הקללות הם על החיצונים המונעים להעבירם ולהכריתם"⁸⁴.

יח. וממשיך לבאר⁸⁵ פרטי הענינים שבקללות על בחי' הרע, ולדוגמא:

"והיו שמיך אשר על ראשך נחושת והארץ אשר תחתיך ברזל"⁸⁶: "ידוע .. כמו שיש בסטרא דקדושה בחי' אור פנימי ובחי' אור מקיף, כך יש בהסט"א בחי' אור פנימי ואור מקיף. ועל זה אמר דהקללה תתפשט בחיצונים בין בבחי' אור פנימי שלהם המקבל להם השפע, בין בבחי' אור מקיף שלהם המביא להם השפע מסטרא דקדושה כו'. וזהו והיו שמיך, שהן בחי' אורות מקיפים, אשר על ראשך, להשפיע להם מוחין תמיד — נחושת, כמו הנחושת שהוא חם ויבש, היפך טבע המים שהוא קר ולח, וזה מורה על בחי' העדר השפע מן המשפיע הנקרא שמיך, שזהו היפך מטר השמים .. והארץ אשר תחתיך, בחי' אור פנימי, מקבל, לא יוכל לקבל מפני קושי שמתקשה כברזל הקשה וכו'".

"אשה תארש ואיש אחר ישכבנה בית תבנה ולא תשב בו גו"⁸⁷: "יש בחי' אירוסין ונישואין בקליפה .. כאשר נתפסה איזה ניצוץ אלקי בידי החיצונים .. בתחלה מארסין אותה בבחי' המקיפים לבלבלה במחשבות זרות, ואח"כ מתייחדים אותה בבחי' נישואין ממש לגמור העבירה בפו"מ .. וזהו שקלל לרע דנוגה, שגם אם יארס ניצוץ מניצוצים הטובים בבחי' המקיפים .. לא יבוא עמה לידי היחוד בהמשכת אור פנימי הנקרא נישואין .. כי איש אחר ישגלנה, מפני שהכל יצאו ממנו גם אחר שתופס בניצוצים הטובים בבחי' מקיפים, ויצאו ויעלה ויתיחד למעלה ביחוד"ע האלקי [שזהו"ע איש אחר, דקאי על "ה' איש מלחמה"⁸⁸]

(86) שם, כג.

(87) שם, ל.

(88) בשלח טו, ג.

(83) פרשתנו כח, מג.

(84) לקו"ת בחוקותי מט, א.

(85) אוה"ת שם ע' תתצו ואילך.

ולא יגיע ממנו שום אור יחיד ברע דנוגה". "ועד"ז יתפרש בית תבנה .. בבחי' הבית שוכן המקיף על הבית אחר המשכת אור פנימי, וגם על זה קללו אותם שלא ישב הוא במקיפים דבית אשר תבנה גם לאחר שטרך וגזל אור פנימי כו".

"זרע רב תוציא השדה ומעט תאסוף כי יחסלנו הארבה"⁸⁹: "זרע ר"ב" קאי על ה"ניצוצין העליונים (מרפ"ח ניצוצין דתהו) שנפלו ונזרעו במקום יכולת החיצונים כו", "אך מעט מהם תאסוף אליך, ולא יגיעו לך רק חלק א' מריבוי, כי הכל יאכלנו הארבה", "ארב"ה בגימטריא יצחק, והוא בחי' גבורות דיצחק העליון (גבורות דקדושה) שמכלה ואוכל כל מה שמתברר מרפ"ח ניצוצין דתהו כו".

יט. וע"פ האמור שגם החיות של הקליפות הוא מקדושה — מובן הלשון "שבירתן זוהי טהרתן", כי, "טהרתן" קאי על ניצוצות הקדושה שבתוכם.

ועוד יש לומר, ש"טהרתן" קאי על הקליפות עצמם — כמובן מהמשל שבזה"ק⁹⁰ מפתויי הזונה לבן המלך, שע"ז שבן המלך עומד בנסיון הרי הוא מתעלה לדרגא נעלית יותר, ואז, גם הזונה עצמה מקבלת שכר, מפני שהיא הגורמת את גודל העלי' של בן המלך — ששכר זה הוא העילוי ד"אתכפיא סט"א" שע"ז "אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין"⁹¹, כפי שמבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר בד"ה באתי לגני⁹² שקאי על בחי' עצמות או"ס שבכל העולמות בשוה.

כ. ונחזור לעניננו — שענין הטבילה במקוה צריך להיות באופן "שקודם כניסתו למקוה צריך לשבור לבו בקרבו כו", וענין זה מרומז גם בתיבת "טבילה" — אותיות הביטל⁹³.

והרי ידוע גודל הענין דטבילה במקוה — עד כדי כך, שאמרו על הבעש"ט "שזכה לכל הארות והמדריגות שהי' לו הכל מחמת המקוואות שהי' תמיד בטבילות ומקוואות"⁹⁴ (ע"ד שהאריז"ל זכה לכל הענינים הנעלים ע"י שמחה של מצוה⁹⁵).

(93) סידור הנ"ל — קנט, סע"ד.

(89) שם, לח.

(94) כתר שם טוב סרי"ט. אות להה"מ

(90) זח"ב קסג, א. הובא בתניא ספ"ט.

סז, ב.

ספכ"ט.

(95) תו"א תולדות כ, ב. וראה הנסמך

(91) זח"ב קכח, ב.

בתו"מ סה"מ חשון ע' רעט הערות 267.

(92) סה"מ תשי" ע' 111 ואילך.

ואין הכוונה רק לטבילת עזרא, דמאי קמ"ל,

— שהרי אע"פ שביטלו טבילת עזרא⁹⁶, הרי זה רק לדברי תורה, אבל לתפלה צריך טבילה⁹⁷. ומזה מובן גם בנוגע ללימוד פנימיות התורה, אשר, מצד ההתקשרות לאלקות שע"י לימוד פנימיות התורה הרי זה כמו ענין התפלה, ומצד הלימוד באופן של הבנה והשגה (שזהו החידוש של אדמו"ר הזקן בתורת חסידות חב"ד), הרי זה הענין דלימוד התורה —

אלא הכוונה היא שצריך להיות גם ענין הטבילה בקודש גופא — מדרגא של קדושה לדרגא נעלית יותר בקדושה, כהטבילות של הבעש"ט, שבודאי היו טבילות של טהרה מקודש לקודש.

דוגמא לדבר בנגלה דתורה — ככל הענינים שיש להם מקור בנגלה דתורה — כמה טבילות שהי' כהן גדול טובל ביום הכיפורים, שגם לפני"ז היתה עבודתו בקודש (שהרי אם הכה"ג נטמא ח"ו, היו מעמידים כה"ג אחר תחתיו⁹⁸), ואעפ"כ הי' טובל עוד הפעם כדי להוסיף טהרה בקודש גופא⁹⁹.

וגדולה מעלת המקוה — כמבואר ב"כוונת המקוה מהבעש"ט ז"ל" ש"הגג של המקוה נגד שם אהי', והד' רוחות של המקוה נגד ד' אותיות הוי', וקרקע המקוה נגד שם אדנ"י¹⁰⁰.

* * *

כא. כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר¹⁰¹ שפעם יצא הצמח-צדק להחסידיים ביום הולדתו, ערב ר"ה, ואמר להם: "חסידים, ווערט נתעורר מיט דעם קאָפיטל מ"ז" שאומרים קודם תקיעת שופר, בקאָפיטל זה נולד אדמו"ר הזקן.

ופירש כ"ק מו"ח אדמו"ר, שע"פ המנהג מקדמונים שהנהיגו הגאונים לומר בכל יום הקאָפיטל תהלים המכוון למספר שנותיו, נמצא, שבח"י אלול תק"ד, שאז מלאו לבעש"ט מ"ו שנה, התחיל לומר קאָפיטל מ"ז, ובו ביום דיבר הבעש"ט ע"ד ירידת נשמה חדשה לעולם, ונתן ברכתו להורי אדמו"ר הזקן, ר' ברוך והרבנית רבקה, ע"ד הולדת

98) משנה יומא בתחילתה.

99) ראה גם לקו"ש ח"ל ע' 19. ועוד.

100) חסר המשך וסיום הענין (המו"ל).

101) שיחת ח"י אלול תש"ד ס"ב (סה"ש

תש"ד ע' 162).

96) ברכות כב, א. רמב"ם הל' ק"ש

בסופן. תושוע ואדה"ז או"ח רספ"ח.

97) רי"ף ותלמידי רבינו יונה פ"ג דברכות

בשם רב האי גאון — הובא בלקו"ת פרשתנו

מג, סע"ב.

בנס. ולשנה הבאה, ביום ח"י אלול תק"ה, נולד אדמו"ר הזקן, ואז התחיל הבעש"ט לומר קאפטיל מ"ח.

ועוד סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁰², שהתורה הראשונה ששמע אדמו"ר הזקן מהבעש"ט — לאחרי שנסתלק הבעש"ט מעלמא דין, שהרי בעלמא דין לא שמע אדמו"ר הזקן תורה מהבעש"ט — היתה על הפסוק¹⁰³ "גדול הוי' ומהולל מאד בעיר אלקינו" שבקאפטיל מ"ח. וכמו כן התורה הראשונה שאמר אדמו"ר הזקן בשעה שקיבל בגלוי את הנשיאות על כל חסידי חב"ד עד ביאת המשיח במהרה — היתה על הפסוק "גדול הוי' ומהולל מאד בעיר אלקינו" שבקאפטיל מ"ח.

כב. והנה, הפסוק "גדול הוי' ומהולל מאד גו'", בקאפטיל מ"ח, שעליו נאמרה תורה הנ"ל — הובא ונתבאר בריבוי מקומות בתורת החסידות¹⁰⁴, על יסוד מאמר הזהר¹⁰⁵ "מלכא בלא מטרונתא לאו הוא מלכא ולא הוא גדול", וא' הביאורים בזה¹⁰⁶, שהענין ד"גדול הוי' ומהולל מאד" נעשה ע"י "עיר אלקינו", דקאי על אותיות התורה והתפלה, וכללות ענין המצוות, שע"ז בונים דירה לו ית' בתחתונים.

אמנם, הבנין ד"עיר אלקינו" יכול להיות מתוך מסירת נפש או ללא מסירת נפש, מתוך הבנה והשגה או ללא הבנה והשגה. וענין זה פעלו הבעש"ט ואדמו"ר הזקן באמירת התורה על פסוק הנ"ל: הבעש"ט פעל שהבנין ד"עיר אלקינו" יהי מתוך מס"נ, ואדמו"ר הזקן פעל שהמס"נ יומשך ויחדור בכל הכחות, גם הכחות הפנימיים, החל מכח השכל (וכמו ענין הטבילה שכל מציאותו צריכה להיות בתוך המים ("דורכגעטונקען אינגאנצן")), שזהו החידוש והמעלה דחסידות חב"ד, שגם הכחות חב"ד חדורים במס"נ.

וכידוע¹⁰⁷ שהבעש"ט מסר נפשו להעלים את עצמו מאדמו"ר הזקן [שהרי מצד שנותיו הי' אדמו"ר הזקן יכול לראות את הבעש"ט, כי, בעת הסתלקות הבעש"ט הי' אדמו"ר הזקן בן ט"ו שנה], כדי שיהי שייך אל המגיד דוקא — שע"ז נהי' אנו חב"ד'ניקעס ולא

(107) ראה שיחת ליל ש"ק תבוא, ט"ז אלול תש"ה ס"ח (סה"ש תש"ה ע' 117), ח"י אלול תש"ה סכ"ב ג (שם ע' 132-3). וראה גם שם ס"ע 71 ואילך. סה"ש קיץ ה'ש"ת ריש ע' 80. סה"ש תש"ז ס"ע 98 ואילך. סה"מ תשי"א ע' 154.

(102) שיחה הנ"ל ס"ג (סה"ש שם).
 (103) תהלים מח, ב.
 (104) ראה גם לקו"ש ח"ט ע' 157 ואילך.
 (105) ח"ג ה, א.
 (106) ראה רשימות הצ"צ לתהלים (יהל אור) עה"פ (ע' קפא ואילך).
 (107) ראה גם לקו"ש ח"ט ע' 157 ואילך.

חג'תניקעס. וכאמור, המעלה דחסידות חב"ד היא שגם המוחין חב"ד חדורים בענין המס"נ.

כג. כ"ק מו"ח אדמו"ר אמר¹⁰⁸ שהבעש"ט העמיד את ה"סולם" — "סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה"¹⁰⁹, ואדמו"ר הזקן הראה את הדרך כיצד לעלות על גבי הסולם.

ויש לבאר זה ע"פ דברי הגמרא בעירובין¹¹⁰ אודות ב' רשויות וביניהם מחיצה שאין בה פתח או חלון, שכדי שיוכלו לערב עירוב אחד צריכים להעמיד סולם שיוכלו לעלות עליו ולהעביר מרשות לרשות.

ומזה מובן שלכל לראש צריך להיות סולם, והסולם כשלעצמו אינו מספיק, אלא יש צורך להעמיד את הסולם שיוכלו לעלות עליו ולהעביר מרשות לרשות.

וזהו הפירוש שהבעש"ט העמיד את הסולם — אע"פ שהסולם ישנו כבר מזמנו של יעקב, המובחר שבאבות¹¹¹ — שהעמידו באופן כזה שיוכלו לעלות עליו, ובפרט לאחרי שאדמו"ר הזקן ע"י תורת חסידות חב"ד הראה את הדרך כיצד לעלות על הסולם, אשר, על ידו יוכלו להעלות את הענינים הארציים — השמימה, ולהמשיך את הענינים דשמים — ארצה.

ובימינו אלו — לאחרי שעברו כמה דורות בהתגלות תורת חסידות חב"ד באופן שנתפשטה בכללות העולם, וכדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר שבדורות שלפנינו היו "געוואָרענע חסידים" (אלו שנעשו חסידים), ואילו בדורנו ישנם "געבאָרענע חסידים" (חסידים מבטן ומלידה), והיינו, שיש לנו את הענינים שקיבלנו בירושה מאלה שהיו שייכים כבר לגזע חב"ד — אזי נקל ביותר לעלות ולילך על הסולם,

ועד שבאים להמעמד ומצב ש"ה' נצב עליו"¹¹², ובלשון אדמו"ר הזקן בתניא¹¹³ "ה' נצב עליו .. ובוהן כליות ולב", וכמ"ש¹¹⁴ "בוהן

(111) ראה ב"ר רפעי"ו. זח"א קיט, ב. קלג, א. קמז, ב. קעא, ב. שער הפסוקים תולדות כו, כה.

(112) שם, יג.

(113) רפמ"א.

(114) תהלים ז, יר"ד.

(108) שיחת יום ש"ק תבוא, ט"ז אלול (סה"ש תש"ה ע' 120).

(109) ויצא כח, יב.

(110) עז, ב. רמב"ם הל' עירובין פ"ג

ה"ג"ד. טוש"ע (ואדה"ז) א"ח טשע"ב ס"ח

(סי"א).

לבות וכליות אלקים צדיק" — וכיון ש"עמך כולם צדיקים"¹¹⁵, הרי זה דור שכולו זכאי, שבו בא בן דוד¹¹⁶, במהרה בימינו.

* * *

כד. [לאחר ברכה אחרונה אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א:]

פעם נכנס א' באמצע התועדות של כ"ק מו"ח אדמו"ר ביום הש"ק ח"י אלול, ואמר: "גוט שבת", וענה כ"ק מו"ח אדמו"ר בבת-שחוק: "גוט יום טוב"¹¹⁷.

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:) כיון ששבת "מיני" מתברכין כולהו יומין"¹¹⁸, ויום טוב ענינו "מועדים לשמחה" — הנה יה"ר שתומשך השמחה גם על הימים שלאח"ז, על כל השנה כולה, לקדושה ולמנוחה לששון ולשמחה¹¹⁹.

"גוט יום טוב", כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה, ויתן השי"ת טוב גשמי ורוחני בטוב הנראה והנגלה.

(תו"מ ח"ו ע' 173).

118) זח"ב סג, ב. פח, א.

119) נוסח ברכת ההפטרה ביו"ט שחל בשבת.

115) ישעי' ס, כא.

116) סנהדרין צח, א.

117) ראה שיחת ליל ש"פ תבוא, ט"ז

אלול תש"ה בסופה (סה"ש תש"ה ע' 118).
וראה גם שיחת ח"י אלול דאשתקד בסופה